

Gemeenteraad Haarlem,
Grote Markt 2
2011 RD HAARLEM

cc: Afdeling Cultuur Gemeente Haarlem
Pers, Media

Betreft:

Acht Haarlemse culturele instellingen over de gevolgen van de Coronacrisis

Haarlem, 27 mei 2020

Geachte Raadsleden,

In deze brief lichten de acht kleinere Haarlemse culturele instellingen toe hoe de situatie bij hen ervoor staat als gevolg van de beperkende maatregelen vanwege de coronapandemie.

De vier grote Haarlemse podia en Frans Hals Museum hebben eerder middels een interview in het Haarlems Dagblad al gewaarschuwd hoe zwaar de cultuursector is getroffen. Over het algemeen is de situatie bij de kleinere organisaties minder dramatisch dan bij de grote instellingen, vooral omdat er met minder personeel gewerkt wordt en de overheadkosten lager zijn. Dat neemt niet weg dat de financiële en inhoudelijke gevolgen ook voor dit deel van de culturele sector groot zijn en erg groot kunnen worden.

Iedere instelling heeft een aantal punten van zorg benoemd, die voor de eigen instelling of voor het gehele veld worden gevoeld, als bijlage bij deze brief toegevoegd. Zij laten zien met welke problemen en bedreigingen ze worden geconfronteerd maar ook welke kansen en mogelijkheden zij zien om uit deze benarde situatie te kunnen geraken.

Belangrijkste punten van zorg?

Alle genoemde instellingen geven aan dat het voorjaar normaliter een topperiode is qua programma en bezoekers. Zowel inhoudelijk als financieel wordt door de pandemie en de huidige beperkende maatregelen een groot verlies geleden.

De crisis legt zwaar beslag op de kleine organisaties, die vaak al balanceren op een evenwichtsbalk en er zijn zorgen over de effecten op de langere termijn.

De zorg wordt uitgesproken of publiek en bezoekers in voldoende mate naar onze instellingen kunnen, zullen en durven terugkomen in de '1,5 meter samenleving'.

Daarnaast bestaat de vrees dat de kleinere instellingen, het makersveld en jonge initiatieven op termijn extra zullen worden geraakt omdat de steun in eerste instantie uit gaat naar de zwaar getroffen podia en grote instellingen.

Wat kan helpen?

Hulp zou voor een deel van de instellingen kunnen komen uit het kwijtschelden van de gemeentelijk huur. Een aantal zal hiermee helaas niet geholpen zijn omdat zij huren van een particuliere eigenaar. De instellingen roepen vooral op tot maatwerk. Een generieke bijdrage is niet nodig maar inventariseer de tekorten die worden opgelopen en help de instellingen met een gelijk deel korting op de huur of een extra bijdrage.

Aandacht wordt ook gevraagd voor het achterliggende probleem voor de makers, de kunstenaars, de muzikanten die afhankelijk zijn van de instellingen en voor wie de mogelijkheden om hun werk te presenteren en verkopen grotendeels zijn weggevallen en voorlopig niet terugkeren. Zorg voor extra ondersteuning voor deze belangrijke schakel.

Houdt ook rekening met de gevolgen ná deze directe crisis. Deze zal nog lang nawerken in de sector en een deel van de consequenties zal pas in een later stadium aan het licht komen.

Er wordt verder opgemerkt dat de voorbereidingen voor de nieuwe cultuurnotaperiode 2021-2024 momenteel slecht kunnen plaatsvinden. Daarom wordt opgeroepen om de nieuwe cultuurnotaperiode niet in 2021 maar in 2022 in te laten gaan en de huidige subsidieafspraken een jaar voort te zetten.

Denken in mogelijkheden?

Kansen worden er ook gezien, met name in het richten op lokaal publiek, de herwaardering voor lokale producenten en kleinschalige initiatieven. Gezamenlijke publiciteit in de vorm van een programma zou daaraan bijdragen.

De situatie geeft ook extra mogelijkheden voor niche-programmering: kleine bezoekersaantallen voor experimenteler aanbod doen veel minder ter zake als er maar weinig publiek naar binnen mag.

‘Lean and Mean’: omdat de genoemde instellingen met een kleine overhead en weinig personeel werken worden zij financieel minder zwaar getroffen door de crisis. Zij zijn erop ingesteld te werken vanuit kleine budgetten. Het nadelig effect op de slagkracht van de organisaties is echter significant. Alleen al het behoud van hun energie en wendbaarheid levert veel op voor de sector.

Breder bereik online: tegenover het meer lokale karakter van het bezoek, staat het bredere bereik van online-aanbod. Pletterij en Nieuwe Vide zijn al volop bezig om hun evenementen door middel van streaming of online evenementen te tonen en ook de andere instellingen hebben online activiteiten ontwikkeld of uitgebreid. Nieuw publiek ligt in het vizier.

Wij hopen u middels deze brief wat meer inzicht te hebben geboden in de gevolgen van de coronacrisis voor de diversiteit en rijkdom van het culturele veld in Haarlem.

Met vriendelijke groet,

Museum Haarlem - Laura van der Wijden | 37PK - Tamara Sterman | Nieuwe Vide - Liesbeth Visee | de Vishal - Wendy Tjalma | ABC Architectuurcentrum Haarlem - Gabriël Verheggen | Studio MAPA Nederland - Machteld Aardse | Grafisch Atelier Haarlem - Paul van Marissing | Pletterij - Arno Duivestein

GRAFISCH ATELIER HAARLEM

SAMENVATTING VAN DE INBRENG VAN DE INSTELLINGEN

ABC ARCHITECTUURCENTRUM:

- onze zorgen zijn in de eerste plaats financieel van aard: houden we onze (jaar)sponsors vast?;
  - hoe groot zal het verlies zijn door wegvallen van inkomsten uit bezoek en verhuur;
  - kunnen we het museumprotocol uitvoeren (221 punten!);
  - maar ook: hoe negatief zal de invloed zijn op onze culturele en maatschappelijke positie op de langere termijn (denk ook aan i.r.m. vrijwilligers en stakeholders).
- Kansen: - richten op lokaal publiek; - gezamenlijke publiciteit.

GRAFISCH ATELIER HAARLEM:

- hoe maken we de gemiste inkomsten van een kwartaal goed;
  - komt het onderwijs, belangrijkste klant, terug na de zomer?;
  - wat zijn de effecten van de economische crisis die na de pandemie komt?
- Kansen: - cultuur is een geldmachine, investeer in cultuur; - lokaal samenwerken in de culturele sector; - gebruik de zomer als mensen thuisblijven voor lokaal aanbod.

37PK:

- in eigen organisatie geen grote tekorten verwacht, wel zwaar beslag op de medewerkers;
  - tijdens en na de crisis: reserveer budget voor de individuele makers, kleine spelers en jonge initiatieven;
  - stel de nieuwe cultuurnotaperiode 2021-2024 uit naar 2022-2025;
  - draag zorg voor het fijnmazige netwerk, van amateur, tot onderzoekend, tot grote podia: behoud het ecosysteem.
- Kansen: - meer ruimte voor kleinschaligheid, voor vertraging en concentratie; - nieuwe vormen van kunstenaarsbuiten de muren van de instellingen.

NIEUWE VIDE:

- risico dat 'kleine' instellingen lijden door de nood van de 'grote' instellingen door gebrek aan middelen en aandacht;
- kwetsbaarheid voor de kunstenaars om te overleven (NV is verhuurder maar krijgt geen huursubsidie van de gemeente. Kan de huur aan de hurende kunstenaars niet kwijtschelden);
- uitzicht op nieuwe huisvesting wordt steeds moeilijker.

MUSEUM HAARLEM:

- de topmaanden maart, april, mei worden niet meer goedge maakt;
  - opschorting huur is mooi gebaar maar zal later toch moeten worden terugbetaald;
  - komt het publiek na 1 juni terug en in welke getalen?;
  - er zijn enorme investeringen (en leningen!) gedaan op basis van groei van bezoekersinkomsten;
  - we hebben de laatste jaren ingezet op cultureel ondernemerschap, waardoor we nu extra kwetsbaar zijn.
- Kansen: - we kunnen nu profiteren van de lokale oriëntatie, immers een stadsmuseum is er juist voor de inwoners van de directe omgeving; - kleine instellingen zijn wendbaarder; - we blijven ons focussen op gezamenlijke initiatieven met de andere instellingen in de stad.

PLETTERIJ:

- voorlopig gered door de NOW-regeling, verlies kan oplopen tot 45.000 euro als de beperkingen blijven gelden tot eind dit jaar;
  - tot nu toe slechts 20% van het programma kunnen uitvoeren;
  - de vraag is hoeveel programma's mogelijk zijn in het nieuwe normaal: musici én publiek zijn de dupe van het wegvallen van optreed-mogelijkheden.
- Kansen: - nadruk ligt nu nog meer op streamen als medium voor overdracht; - kansen voor kleinschalige en niche programmering; - 'lean and mean': als sector van kleine instellingen zijn we gewend om met weinig middelen te werken. We zijn minder kwetsbaar voor personeelsverlies.

STUDIO MAPA NEDERLAND:

- ontvangt geen uitstel of kwijtschelding van (gemeentelijke) huurbetalingen;
- geen inkomsten uit projecten, voorjaar is toptijd;
- fase van transitie door werven nieuwe deelnemers wordt vertraagd.

DE VISHAL:

- gedwongen sluiting op korte termijn niet heel veel effect (geen entree, vrijwilligers, kleine begroting);
- wat we mislopen is verhuur, eventuele verkopen, educatie en op termijn het wellicht wegvallen van sponsors;
- op de lange termijn: het overgrote deel begroting gaat naar de kunstenaars die exposeren en maken van exposities. Wellicht in de toekomst niet meer in staat naar behoren vergoeden exposanten. Dat betekent een verdere verslechtering van hun inkomstenpositie.

BIJLAGE: REACTIES VAN DE INSTELLINGEN

ABC ARCHITECTUURCENTRUM

Gabriël Verheggen:

Ik herken veel in de zorgen van de andere culturele instellingen. Voor ABC is grootste zorg of we (jaar)sponsors vasthouden, is het niet al dit jaar dan volgend jaar. Dat is een van onze belangrijkste bronnen van inkomsten. Voor nu is een zorg dat inkomsten uit gebruik ruimten wegvallen (geen bijeenkomsten, vergaderingen, cursussen workshops). We teren dus enorm in op reserves. Die zijn eindig...

Punt van acute zorg (ook uitdaging) is hoe we aan het museumprotocol kunnen voldoen. Dat is wel een dingetje...

Maar er zijn ook kansen. Oproep van Paul om ons meer lokaal te gaan richten onderstreep ik zeer. Dat is een kans - zeker met de komende vakanties - wij als 'kleintjes' moeten dat leuke, gevarieerd en goed inhoudelijke programma (wat ieder van ons doet en maakt) gezamenlijk naar buiten brengen

Gabriël Verheggen, directeur
ABC Architectuurcentrum

GRAFISCH ATELIER HAARLEM

Paul van Marissing:

Graag deel ik met jullie mijn grootste drie zorgen voor het culturaanbod in het algemeen en voor Grafisch Atelier Haarlem in het bijzonder:

Zorgen top 3, voor zover niet al genoemd:

1. Hoe gaan we de gemiste inkomsten terugverdienen van de volgeboekte topmaanden maart, april en mei? Tijdens de zomermaanden?

Voor een evt. antwoord hierop, zie de "kansen top 3" hieronder.

2. Gaan scholen en onderwijsinstellingen blijven komen? Ook als straks in september het nieuwe schooljaar begint, en wij als instellingen de zg. "Corona-protocollen" hebben ingevoerd. We weten nog niet wat de (epidemie-)effecten zullen zijn van de hernieuwde openstellingen in het onderwijs, laat staan van het voortgezet onderwijs in het volgende stadium.

3. En voor de langere termijn: stel dat de later voorspelde crisis dermate hard aankomt, dat niemand meer geld heeft voor wat dan ook cq. geen cursussen, workshops, kunstaankopen of museum- of theaterbezoeken meer kan betalen?

Genoeg! Hou op! Tijd voor de kansen:

1. "Cultuur is een geldmachine! Je bent gek als je er niet in investeert..." hoorde ik vanmiddag iemand zeggen op de radio. 4% van het BNP en 4,5 % werkgelegenheid. We moeten blijven wijzen op de economische, maatschappelijke en sociale voordelen van culturaanbod en investeren daarin. Juist nu.

2. "Lokaal" en samenwerken. Laat zien waarom samenwerkingsverbanden het culturaanbod mogelijk maken en verbreden, en waarom zoveel mogelijk samenwerken meer oplevert dan de som der delen. Er is geen sector waar zoveel creativiteit voorhanden is (behalve in de financiële sector misschien...)

En bovendien: tijdens deze periode begint het besef door te sijpelen dat we beter "lokaal" kunnen handelen, kopen, gebruiken en afnemen. Ondersteun lokale instellingen. We kunnen niet zonder elkaar. We hebben ons culturaanbod immers nog niet uitbesteed aan China...

3. Deze zomer zullen er heel veel mensen in het land blijven. Zorg dat er juist veel (lokaal) aanbod is en maak gebruik van de gelegenheid om een groot en misschien wel nieuw publiek te bereiken. En dat ze blijven komen.

Paul van Marissing
directeur Grafisch Atelier Haarlem

37PK, PLATFORM VOOR KUNSTEN

Tamara Sterman:

De gevolgen van de coronacrisis voor onze eigen organisatie van 37PK zijn nu overzichtelijk. Wij hebben doorgaans geen betaalde entree en de geraamde inkomsten uit opdrachten verwachten wij, met vertraging wellicht, later in het jaar nog te kunnen inlopen. We missen wel schoolbezoeken en inkomsten vanuit Studio37, en wat dekking voor een aantal projecten, maar het zijn geen onoverkomelijke tekorten (momenteel geraamd tussen de 6.000 en 8.000 euro).

Wel kost de situatie veel extra werkuren, en dat is natuurlijk iets waar een kleine organisatie - zoals wij allemaal - niet veel marge voor heeft.

Daarnaast zijn er vanuit 37PK drie punten die wij graag onder de aandacht zouden willen brengen: Het leeuwendeel van het cultuurbudget van Haarlem zit structureel vast bij de grotere instellingen en organisaties, er is al jaren een minimaal flexibel cultuurbudget. Graag hadden wij vanuit 37PK in de toekomst meer mogelijkheden gezien voor individuele makers, kleine spelers en beginnende initiatieven voor financiële ondersteuning van praktijk en projecten. Terwijl duidelijk is dat er veel geld nodig zal zijn om de grote podia in de stad overeind te houden tijdens en na deze coronacrisis, willen wij graag ervoor pleiten dat er desondanks ook een groter budget beschikbaar zal komen voor de producenten van kunst dan de laatste jaren het geval is geweest. Zonder makers geen kunst!

Op dit moment zouden alle instellingen bezig moeten zijn met het vormgeven van hun meerjarenplannen voor 2021-2024. Door alle onzekerheid over wat er in de nabije en verder weg gelegen toekomst precies mogelijk zal zijn, iedereen pas op de plaats maakt en vooral huidige plannen moet bijstellen, lijkt dit nu een onmogelijke opgave. Wij zouden willen voorstellen de huidige cultuurnota, en de bijbehorende prestatieafspraken met de partijen in de stad, met een jaar te verlengen en plan- en besluitvorming te richten op een nieuwe cultuurnotaperiode van 2022-2025, zodat er door iedereen vanuit de nieuwe realiteit beleid gemaakt kan worden.

37PK wil verder graag het belang onderstrepen van een gebalanceerd en fijnmazig kunstenveld, met een duurzame keten aan verschillende functies: experiment, ontwikkeling, productie, presentatie, afname, beleving, overdracht, amateurbeoefening. Het succes van het ene onderdeel is nauw verbonden aan dat van het andere; evengoed werkt schade door in alle andere schakels in de keten. De crisis raakt daardoor iedereen in het kunstenveld, direct en indirect. Steunmaatregelen en investeringen, evenals besparingen, moeten daarom altijd met oog op de hele keten worden vormgegeven en ingezet.

Tamara Sterman, directeur
37PK, Platform voor Kunsten

NIEUWE VIDE

Liesbeth Visee:

Zorgen Nieuwe Vide zijn vooral m.b.t. de langere termijn:

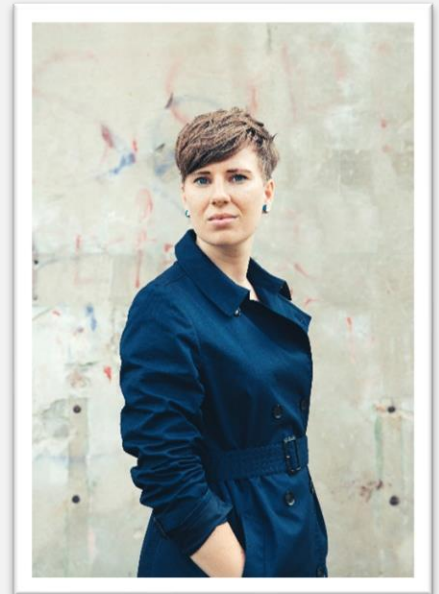
in hoeverre gaan de kleine instellingen lijden onder juist de nood bij de grotere instellingen m.b.t. de middelen, aandacht en belang;

blijven kunstenaars het redden om de eigen kunstpraktijk te behouden met een bijbehorende ruimte daarvoor (bij Nieuwe Vide geldt sowieso geen opschorting van de huur omdat we niet in een gemeentepand zitten, wij moeten gewoon doorbetalen en dus feitelijk ook blijven ontvangen); vooralsnog geen enkel uitzicht voor Nieuwe Vide op nieuwe huisvesting, we worden daardoor steeds kwetsbaarder (ook zonder Corona, maar gezien punt 1 voelt het kwetsbaarder)

Verliezen zijn nog te overzien (nauwelijks publieksinkomsten), lage marges en budgetten en lage overheadkosten. Risico is vooral de verhuur van ateliers. Wel gaan we langzamerhand last krijgen (merken we al) dat er geen enkel uitzicht is op huisvesting na 1 april 2021 (enige uitzicht is dat Lingotto hopelijk eind juni aangeeft dat we weer een half jaar langer kunnen blijven).

Naast huisvesting is de zorg vooral hoe gaat het op het langere termijn uitpakken op subsidies en ondersteuning voor het presentatie en voor de individuele kunstenaar. Nu was ook dat al een zorg omdat er geen plannen waren voor meer geld voor cultuur. Er zijn wel plannen gemaakt door de staatssecretaris om kunstenaars beter te betalen (fair practise code) maar geen plannen voor meer ondersteuning.

Liesbeth Visee,
Curator Nieuwe Vide

MUSEUM HAARLEM

Laura van der Wijden:

Als ik voor het museum spreek, denk ik in eerste instantie aan deze drie:

1. de maanden maart, april en mei zijn voor musea altijd topmaanden; deze lopen we nooit meer in. Financieel een ramp, daarnaast zijn dit ook de drukste maanden als het gaat om schoolbezoeken.
2. het opschorten van de huur is als eerste hulp een prachtig gebaar, maar met een voortdurende krapsluitende begroting, zal terugbetaling een bijna onmogelijke opgave worden.
3. de musea kunnen op 1 juni de deuren openen, maar dit is nog geen garantie dat de bezoekers ook inderdaad komen.

Zeker omdat de risicogroep tot de grootste groep museumbezoekers gerekend kunnen worden. En met het coronaproef maken van het museum zijn ook behoorlijk wat kosten gemoeid.

En, ook al door onze collega's genoemd, het meest zure is wel dat we nog bestaan vanwege ons cultureel ondernemerschap. Dit keert zich nu enorm tegen ons.

Laura van der Wijden,
Directeur Museum Haarlem

PLETTERIJ, DEBAT EN CULTUUR

Arno Duivestein:

- financieel: de Pletterij is voor de eerste maanden gered met een bijdrage uit de NOW- regeling. Deze zal later wel worden getoetst op rechtmatigheid; Als de situatie van beperking langer duurt, dit hele jaar (laat staan tot 2021) zal het totale tekort door het wegvallen van activiteiten oplopen naar ca 45.000,-
- omdat de Pletterij deels afhankelijk is van verhuur van kantoorruimtes is er een vergroot risico op leegstand. Deze zou boven op het tekort komen genoemd onder 1.
- de Pletterij programmeert jaarlijks tussen de 130-150 programma's. Daarvan hebben we er tot nu 32 kunnen doen. De uitvoering van het programma valt dus grotendeels stil.
- als gevolg hiervan kunnen de muzikanten die hier optreden, per jaar zijn dat er zo'n 250, niet optreden en hebben geen inkomsten. Het publiek kan geen concerten bezoeken en niet kennismaken van de ontwikkelingen van de musici.

Hoe komen we uit de crisis?

- Streamen: half april is de Pletterij gestart met het live-streamen van evenementen en debatten, al dan niet online opgenomen, zonder publiek. Tot nu toe zijn dat 8 evenementen geweest. Per week vinden 2 a 3 evenementen plaats.
- Niche programmering: door de beperkende maatregelen kan er slechts een klein publiek worden toegelaten. Dit geeft extra mogelijkheden voor kleinere niche programmering.
- 'Lean and mean': de laatste 10 jaar is de cultuursector steeds meer zelf gaan verdienen. Met het wegvallen van programmering en minder publiek mogen toelaten slaat dit hard terug vooral op de instellingen met een hoge overhead en veel personeel. De kleine instellingen met een beperkte overhead zijn hier minder gevoelig voor.
- 'Niets nieuws onder de zon': als kleine instellingen hebben we altijd met bijna geen geld moeten werken. Enerzijds maakt dat kwetsbaar omdat er weinig reserves zijn, anderzijds zijn we een gewend om te werken zonder vet op de botten. We kennen het klappen van de zweep.

Arno Duivestein,
Directeur Pletterij

STUDIO MAPA (MOVING ACADEMY FOR PERFORMING ARTS) NEDERLAND

Machteld Aardse:

Wat betreft Studio MAPA Nederland onze 3 top zorgen:

1. Wij betalen gewoon de rekening voor de huur; ondanks contact met de vastgoed / gemeente is daar geen verandering in gekomen.
2. Geen inkomsten omdat alle projecten zijn gecancelled. De lente is een toptijd met voorbereidingen, repetities, salons, workshops en première's. Alles staat stil.
3. Lange termijn: we zaten juist in de transitie van werven van nieuwe leden, nu de periode voor oude leden volbracht was. Het wordt een lastige tijd voor nieuwe leden, kunstenaars / performers.

Machteld Aardse,
Studio MAPA Nederland

DE VISHAL

Wendy Tjalma:

Voor De Vishal geldt: doordat we geen toegang heffen, bijna uitsluitend met vrijwilligers werken en een relatief kleine begroting hebben heeft de gedwongen sluiting voor ons op korte termijn niet heel veel effect. Wat we mislopen is verhuur, eventuele verkopen, educatie en op termijn het wellicht wegvallen van sponsors die kritischer zullen worden op hun uitgaven.

Op de lange termijn moeten we ons wel zorgen maken. Het overgrote deel van onze begroting gaat naar de kunstenaars die exposeren en het maken van de exposities. Wellicht zijn we in de toekomst niet meer in staat de exposanten te vergoeden conform de richtlijn kunstenaarsvergoedingen. Dat betekent een verdere verslechtering van hun inkomstenpositie en wellicht het wegvallen van een mogelijkheid met hun werk naar buiten te treden.

Wendy Tjalma,
Coördinator De Vishal

